

Vergaderjaar 2002–2003

23 490

Ontwerpbesluiten Unie-Verdrag

Nr. 289

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 12 september 2003

De vaste commissies voor Justitie¹ en voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties² hebben op 10 september 2003 overleg gevoerd met minister Donner van Justitie en minister Verdonk voor Vreemdelingenzaken en Integratie over **de informele JBZ-Raad van 12 en 13 september a.s.**

Van het overleg brengen de commissies bijgaand stenografisch verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Justitie,
Van de Camp

De voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
Noorman-den Uyl

De griffier van de vaste commissie voor Justitie,
Pe

¹ Samenstelling:

Leden: Van de Camp (CDA), voorzitter, De Vries (PvdA), Van Heemst (PvdA), Vos (GroenLinks), Rouvoet (ChristenUnie), Adelmund (PvdA), De Wit (SP), Albayrak (PvdA), Luchtenveld (VVD), Wilders (VVD), Weekers (VVD), De Pater-van der Meer (CDA), Çörüz (CDA), Verbeet (PvdA), ondervoorzitter, Lazrak (SP), Wolfsen (PvdA), Tonkens (GroenLinks), Jan de Vries (CDA), Van Haersma Buma (CDA), Eerdmans (LPF), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Varela (LPF), Van Fessem (CDA), Straub (PvdA), Griffith (VVD), Van der Laan (D66) en Visser (VVD).
Plv. leden: Dijsselbloem (PvdA), Timmer (PvdA), Halsema (GroenLinks), Van der Staaij (SGP), Kalsbeek (PvdA), Van Velzen (SP), Tjon-A-Ten (PvdA), Van Baalen (VVD), Blok

(VVD), Hirsi Ali (VVD), Aasted Madsen-van Stiphout (CDA), Jager (CDA), Van Heteren (PvdA), Vergeer (SP), Arib (PvdA), Karimi (GroenLinks), Buijs (CDA), Sterk (CDA), Nawijn (LPF), Joldersma (CDA), Hermans (LPF), Ormel (CDA), Van Dijken (PvdA), Örgü (VVD), Lambrechts (D66) en Rijpstra (VVD).

² Samenstelling:

Leden: Kalsbeek (PvdA), Van Heemst (PvdA), Noorman-den Uyl (PvdA), voorzitter, Vos (GroenLinks), Cornielje (VVD), Adelmund (PvdA), De Wit (SP), Van Beek (VVD), ondervoorzitter, Van der Staaij (SGP), Luchtenveld (VVD), De Pater-van der Meer (CDA), Van As (LPF), Lazrak (SP), Wolfsen (PvdA), Tonkens (GroenLinks), Spies (CDA),

Eerdmans (LPF), Sterk (CDA), Van der Ham (D66), Haverkamp (CDA), Van Fessem (CDA), Smilde (CDA), Straub (PvdA), Boelhouwer (PvdA), Hirsi Ali (VVD), Szabó (VVD) en Van Hijum (CDA).

Plv. leden: De Vries (PvdA), Dijsselbloem (PvdA), Fierens (PvdA), Halsema (GroenLinks), Schippers (VVD), Dubbelboer (PvdA), Kant (SP), Rijpstra (VVD), Slob (ChristenUnie), Wilders (VVD), Rambocus (CDA), Varela (LPF), Vergeer (SP), Van Nieuwenhoven (PvdA), Van Gent (GroenLinks), Çörüz (CDA), Nawijn (LPF), Atsma (CDA), Giskes (D66), Bruls (CDA), Van Bochove (CDA), Algra (CDA), Hamer (PvdA), Leerdam (PvdA), Griffith (VVD), Balemans (VVD) en Eski (CDA).

Stenografisch verslag van een algemeen overleg van de vaste commissies voor Justitie en voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Woensdag 10 september 2003

Aanvang 10.00 uur

Voorzitter: Albayrak

Aanwezig zijn 5 leden der Kamer, te weten:

Griffith, Van Haersma Buma, Van der Laan, De Wit en Albayrak,

en de heer Donner, minister van Justitie, en mevrouw Verdonk, minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie.

Aan de orde is de behandeling van:
- **het verslag JBZ-Raad van 5 en 6 juni 2003 (23490, nr. 286);**
- **de geannoteerde agenda JBZ-Raad d.d. 12 en 13 september 2003 (23490, nr. 287);**
- **de aanvullende geannoteerde agenda informele JBZ-Raad van 12 en 13 september 2003.**

De **voorzitter**: Ik heet de bewindslieden, hun ambtenaren en de Kamerleden van harte welkom. Ik zal nog het woord voeren namens de PvdA-fractie.

Op verzoek van de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie en na overleg met de commissieleden wordt het punt van de agenda afgevoerd dat gaat over de richtlijn van de Raad inzake langdurig ingezetenen derde landen. Dit agendapunt wordt doorgeschoven naar de voorbereiding in de Kamer van de volgende JBZ-Raad op 1 oktober aanstaande. De partijen kunnen dan beter inhoudelijk op dit onderwerp ingaan.

Ik ga uit van 5 minuten spreektijd per fractie in eerste termijn. Mijn inschatting is dat er ruimte is voor een tweede termijn. Misschien kan de minister de agenda nog even checken, omdat wij hebben vernomen dat het in Italië dermate

rommelt dat als gevolg daarvan eventueel punten van de agenda zijn afgevoerd.

Minister **Donner**: Volgens de laatste informatie beginnen wij op vrijdag met de immigratiequota op Europees niveau. Vervolgens debatteren wij over de buitengrenzen, dus het geïntegreerd management. Die middag spreken wij over de strijd tegen terrorisme en georganiseerde criminaliteit en over de politiesamenwerking. Daarna komen enkele onderwerpen aan de orde waar wij hier nu niet over spreken. Ik doel op de avondsessie in de Opera. De volgende ochtend zijn alternatieve geschilbeslechtingen aan de orde, alsmede de duur van burgerlijke zaken. Voor zover wij kunnen nagaan, gaat het daarna over strafsancties en gevangenis, alsook eventuele vergelijkingen op dat terrein. In wezen komt dit overeen met de aanvullende geannoteerde agenda.

De **voorzitter**: Gisteren heeft de fractie van D66 het verzoek gedaan om een brief van de minister te mogen ontvangen over het verstrekken van luchtvaartgegevens aan de Verenigde Staten. De vraag was ook of die brief vóór dit algemeen overleg beschikbaar kon zijn. De laatste informatie is evenwel dat die brief nog niet in de Kamer beschikbaar is.

Minister **Donner**: Dat klopt. Juist omdat er vandaag in de commissie informatie wordt uitgewisseld, leek het mij verstandiger om de brief aan het eind van deze week te versturen. Er viel ook niets te regelen op zo'n korte termijn als gevraagd was.

Mevrouw **Van der Laan** (D66): Voorzitter. Dan zou ik graag willen weten wat "eind van de week" is, want de deadline is aanstaande vrijdag. Dan zullen de Europese luchtvaartmaatschappijen, dus ook KLM en Martinair, verplicht zijn om die informatie te geven. Als wij nog iets willen ondernemen, moet dat dus vóór vrijdag, zodat het handig zou zijn om de brief donderdag te krijgen.

Minister **Donner**: Ik kan toezeggen dat de brief zo snel mogelijk nadat wij de informatie hebben gekregen naar de Kamer zal worden gestuurd, maar u weet dat het om een onderwerp gaat waarover primair de Europese Commissie onderhandelt. De heer Bolkestein zal morgen een briefing geven over de stand van zaken bij zijn gesprekken met de Verenigde Staten. Daarna kan de brief naar de Kamer, maar dan moet zij wel genoegen nemen met ondertekening door een andere minister, want minister Verdonk en ik vertrekken in de loop van donderdagmiddag naar Rome. Wij zullen ons best doen om de informatie aan de Kamer te doen toekomen zodra wij die hebben.

Mevrouw **Van der Laan** (D66): Dit verbaast mij een beetje, want de heer Bolkestein heeft gisteren verslag uitgebracht aan de commissie voor Justitie van het Europees Parlement. Daarbij heeft hij precies aangegeven wat de stand van zaken is, welke problemen er zijn bij het verschaffen van de informatie, dat er geen adequate bescherming van de privacy is, etc. Ik kan me niet voorstellen dat er morgen nog dramatisch andere resultaten van de onderhandelingen met de Amerika-

nen uit de bus zouden komen, te meer daar de heer Bolkestein volgens mij deze week geen afspraken met de Amerikaanse onderhandelaar meer heeft. Het zou toch wel erg prettig zijn om nu eindelijk eens het standpunt van de Nederlandse regering te vernemen, want de heer Bolkestein heeft gisteren de bal heel duidelijk teruggespeeld naar de nationale lidstaten door aan te geven dat de verantwoordelijkheid voor het beschermen van de privacy bij de nationale regeringen ligt. Ik vind dat de regering deze verantwoordelijkheid dan ook moet nemen.

Minister **Donner**: Het is mogelijk dat de heer Bolkestein dit in het Parlement gezegd heeft, maar de Commissie deelt de lidstaten morgen pas de stand van zaken mee. Het zou vreemd zijn om daarop vooruit te lopen. Ik kan me uiteraard wel enigszins voorbereiden op basis van de informatie die nu al beschikbaar is, maar ik moet wel afwachten tot ik ook formeel alle informatie heb. Die krijg ik in het kader van de discussie met de lidstaten. En bovendien kunnen de lidstaten dan ook nog bezien wat zij eventueel gezamenlijk zouden willen doen. Ik vind het best om hals over kop informatie naar de Kamer te sturen, maar de regering kan op dit moment nog geen standpunt hebben omdat zij formeel nog niet is ingelicht en omdat zij ook nog niet weet wat andere lidstaten zullen doen.

De heer **De Wit** (SP): Voorzitter. Als de minister donderdagmiddag vertrekt, is er toch wel een probleem als wij die brief donderdag in de loop van de middag krijgen. Wij kunnen er dan niet meer met hem over praten, terwijl dat misschien nog wel vóór vrijdag nodig is om te weten te komen wat de situatie voor de Nederlandse luchtvaartmaatschappijen zal zijn en of de minister vindt dat het verstrekken van al die gegevens wel door moet gaan. Ik verzoek de minister dus, zijn vertrek even uit te stellen of de brief zo spoedig naar de Kamer te sturen dat wij er nog over kunnen praten.

Minister **Donner**: Ik heb inmiddels begrepen dat ik vanmorgen nog informatie op mijn bureau had moeten vinden, maar ik ben daar vanaf half negen niet meer geweest. Ik heb gevraagd om deze informatie

hierheen te laten brengen, dus ik zou willen voorstellen om hierop aan het eind van de vergadering terug te komen. Dan kan ik misschien concreter aangeven wat de stand van zaken is.

De **voorzitter**: Prima. Ik wijs er nog even op dat mevrouw Van der Laan met name een reactie vraagt op het punt van de bescherming van de privacy in Nederland. Deze kwestie is al langer in discussie, dus ik kan me voorstellen dat er informatie is die u de Kamer nu al zou kunnen sturen. Als dat voor het einde van de vergadering kan, kunnen wij daarop wachten voordat wij met dit onderwerp verder gaan.

Mevrouw **Van der Laan** (D66): Voorzitter. Wij moeten wel ophouden met ons te verschuilen achter wat er in Europa gebeurt, want het gaat om Nederlandse wetgeving, om Nederlandse luchtvaartpassagiers en om Nederlandse luchtvaartmaatschappijen. Natuurlijk zijn er Europese aspecten, maar de Nederlandse regering is verantwoordelijk voor de toepassing van de Nederlandse privacywetgeving. Er is dus gewoon een Nederlandse verantwoordelijkheid, die volledig los staat van wat de heer Bolkestein en de andere lidstaten doen.

De **voorzitter**: Ik verzoek u om niet inhoudelijk het woord te voeren op dit punt. Laten wij afwachten totdat de door de minister bedoelde informatie er is. Wij kunnen dan nog vandaag in deze vergadering besluiten wat wij ermee doen.

De heer **Van Haersma Buma** (CDA): Voor de procedure van onze vergadering is het wel verstandig om in het vervolg een dergelijke brief niet een dag van tevoren, maar twee weken van tevoren te vragen.

De **voorzitter**: Ik stel vast dat wij thans kunnen overgaan tot de behandeling van de agenda.

Mevrouw **Van der Laan** (D66): Voorzitter. Ik zal gewoon de volgorde aanhouden van de aanvullende geannoteerde agenda en niet de volgorde van de Italianen hanteren. Ik begin dus bij het geïntegreerde beheer van de buitengrenzen. De D66-fractie is het eens met het standpunt van de Nederlandse regering dat men in beginsel positief

staat tegenover een meer geïntegreerde benadering van het beheer van de buitengrenzen en dat veel beter moet worden samengewerkt. Wij hebben wel een paar vragen en allereerst over de allocatie van de gemeenschapsmiddelen. Het is logisch dat de Europese landen met grote en open buitengrenzen, zoals Italië, Griekenland en in de toekomst Polen, alle belang hebben bij een Europese grenscontrole en financiering daarvan door de Europese Unie. De vraag is echter wat dit voor de gemeenschapsmiddelen betekent. Gaan de kosten gigantisch omhoog? Wat betekent dit voor de Nederlandse bijdrage? Hoe kan het zo worden gestructureerd dat het niet het zoveelste Europese potje wordt waarvan bepaalde landen denken te kunnen profiteren, maar dat het echt gericht is op het beveiligen van de buitengrenzen? In de geannoteerde agenda staat dat Nederland van mening is dat de benadering een integraal onderdeel moet vormen van de reeds in Europees verband ontwikkelde initiatieven op het terrein van het beheer van migratiestromen. Ik ben het daar helemaal mee eens, maar de huidige Europese initiatieven op het gebied van beheer van migratiestromen zijn volstrekt ontoereikend. Wij zijn pas onlangs gestart met een pilotproject voor opvang in de regio. Voor zover ik weet, zijn er geen andere grote projecten en zeker geen grote projecten die effectief zijn gebleken. Ik vraag mij af wat men precies voor ogen heeft en hoe men ervoor wil zorgen dat het echt geïntegreerd zal gebeuren.

Als ik de Italiaanse minister van Justitie vanochtend op Radio 1 goed heb begrepen, is de alternative dispute resolution een zaak waar men op wil focussen, maar mijn indruk is dat het vooral een Italiaans probleem is en met name de duur van de rechtszaken daar. Ik vraag mij af of de vraagstelling in de agenda niet te zeer op de Italiaanse agenda is gericht. Men vraagt zich af of er een Europese richtlijn moet komen dan wel een richtlijn die de staten ruimte laat voor een eigen invulling. Misschien moet er wel helemaal geen richtlijn komen. Wat is precies de insteek van de Nederlandse regering? Waarom moet het in Europees verband? Waarom moet er een richtlijn komen? Als die er moet komen, hoe kunnen wij er dan voor zorgen dat de richtlijn zich alleen

beperkt tot grensoverschrijdende problemen en dat de problemen van Europese burgers die ermee te maken krijgen worden opgelost, maar voorkomen dat binnenlands Italiaanse problemen worden vermengd met een Europese agenda die al vol genoeg is?

De discussie over de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen lijkt mij buitengewoon interessant. De D66-fractie steunt de regering in haar standpunt dat het interessant kan zijn om in kaart te brengen welke factoren per lidstaat bepaald zijn voor de daadwerkelijke tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen. Hoe zal de zaak-De Kroes hierbij betrokken worden? Ook in Nederland hebben wij weleens vragen over de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen. Het is misschien interessant om dit in te brengen als case-studie in Europa.

Wat betreft de bestrijding van terrorisme en georganiseerde misdaad wil ik meer informatie van de regering hoe men precies denkt de positie van Europol te versterken. Ik vind het een goed uitgangspunt dat de politie en Europa wel beter gaan samenwerken om terrorisme en georganiseerde misdaad tegen te gaan, maar dat zeggen wij al jaren en zeker over de georganiseerde misdaad. Er komt echter buitengewoon weinig van terecht. Mijn fractie maakt zich zorgen dat steeds meer bevoegdheden worden overgeheveld naar Europol, maar dat daar niet de juiste democratische controle tegenover staat. Hoe wordt ervoor gezorgd dat die samenwerking effectief wordt en versterkt wordt met daarbij een goede democratische controle?

Over het stelsel van immigratiequota merk ik het volgende op. Ik heb een beetje verbijsterd zitten kijken naar de voorstellen van de Italianen op dit punt, vooral omdat één dag voor het sluiten van de opstelling van het ontwerp van een Europese grondwet daarin is komen te staan dat het vaststellen van immigratiequota is voorbehouden aan de lidstaten. Eigenlijk heeft men in de Europese grondwet verboden om immigratiequota op Europees niveau vast te stellen. Dat is er destijds door de Duitsers ingebracht. Volgens mij kan het niet meer waar de Italianen nu mee bezig zijn, indien deze Europese grondwet in werking treedt. De Italianen hebben overigens aangegeven dat zij wat dat betreft de

tekst van de Europese grondwet willen wijzigen tijdens de intergouvernementele conferentie. Dit lijkt mij een bizar uitgangspunt en ik wil graag weten of de Nederlandse regering deze opstelling van de Italiaanse regering deelt.

De fractie van D66 is ingenomen met de negatieve houding die de Nederlandse regering inneemt tegenover de Italiaanse voorstellen en het quotumstelsel. Arbeidsmigratie is niet iets dat je kunt aanpakken vanuit de veronderstelling dat mensen zijn als vissen door te zeggen: dit jaar doen we zoveel en volgend jaar doen we weer wat anders. Je moet goed kijken naar de kwalificaties, de situatie op de arbeidsmarkt, vergunningstelsels enz. Deze zaken kunnen sterk verschillen per lidstaat. De keuze voor één groot Europees quotum lost niet het probleem op van de verdeling van de mensen over de Europese Unie.

Wij, als D66-fractie, zouden graag het volgende bewerkstelligd willen zien. Het betreft een oud punt dat wij hierbij weer willen inbrengen, namelijk dat Europa gaat werken aan een green card-systeem. Dit systeem houdt in dat het legaal mogelijk wordt om de Europese Unie binnen te komen, waarbij tevens economische migranten gescheiden kunnen worden van de asielprocedure. Nu is de asielprocedure overbelast in alle Europese lidstaten, omdat het de enige legale manier is om de Europese Unie binnen te komen. Wij zouden het prettig vinden als dit informele overleg, waar wat meer ruimte is om breder in de toekomst te kijken, gebruikt zou kunnen worden niet alleen om het Italiaanse plan af te schieten, maar ook om aan te geven wat er dan wel moet komen. Zo'n green card-systeem zou een goede oplossing zijn, want het geeft de ruimte aan de lidstaten om in Europees overleg te beslissen hoeveel green cards er gegeven zouden moeten worden. Het punt van de passagiersinformatie laat ik nu even rusten. Misschien is er gelegenheid daarop terug te komen, als wij in de loop van de vergadering nadere informatie krijgen.

De heer **De Wit** (SP): Voorzitter. Italië is op dit moment voorzitter van de Europese Unie. De voorbereiding voor deze, informele, JBZ-Raad is volgens mij allesbehalve duidelijk en

goed. Kan de minister enigszins een beeld geven van hoe het er nu voorstaat en wat er gebeurt op dit moment? Wordt er wel vergaderd en wat is de stand van zaken? Wij horen als Kamer nauwelijks nog iets. Met betrekking tot het verslag van de eerdere JBZ-Raad wil ik erop wijzen dat wij de vorige keer in de Tweede Kamer hebben gesproken over de uitleveringen. Het waren toen de fracties van de PvdA, D66, Groen-Links en de SP die daar opmerkingen over hebben gemaakt. Deze fracties hebben daarbij hun zorgen uitgesproken over het gemak waarmee over uitleveringen wordt gesproken, met name over uitleveringen aan Amerika. In het verslag heb ik geen standpunt van de minister daaromtrent aangetroffen, noch een verwijzing naar een discussie in de Tweede Kamer op dit punt. Wat doet de minister met de opmerkingen die hier aan de orde komen? Bespreekt hij die en laat hij daarover wat horen in de JBZ-Raad?

Met betrekking tot de kwestie van de financiering van het beheer van de buitengrenzen wijs ik op het volgende. De kosten van het beheer daarvan zouden volgens Italië, als ik het goed begrijp, moeten worden neergelegd bij de lidstaten. Ik onderschrijf het voorbehoud van de regering dat je dit niet zomaar kunt doen omdat het wat al te gemakkelijk zou zijn. Ook de snelheid waarmee volgens Italië de grenzen gesloten zouden moeten worden, bijvoorbeeld bij bijeenkomsten van antiglobalisten, lijkt ons niet juist. In het verleden heeft ook de Europese Commissie er herhaaldelijk op gewezen dat je niet te snel moet overgaan tot het sluiten van de grenzen, ook niet bij dit soort activiteiten. Wat vindt de minister van dit voorstel? Ik ben het met hem eens dat de teksten van de voorstellen erg vaag zijn. Ik hoor ook graag zijn mening over de financiële consequenties van mogelijke grenscontroles.

Ik heb gelezen dat er nog gesproken wordt over de convergentie van de rechtssystemen. De minister heeft zich daarmee uitgebreid beziggehouden. Zoals eerder gezegd, ziet mijn fractie die convergentie met de nodige bezorgdheid tegemoet. Ook is ons niet duidelijk wat Italië precies beoogt. Kan de minister daarover duidelijkheid verschaffen? Er is sprake van een studie naar media-tion en taakstraffen. Wat levert dat

op voor Nederland? Wij hebben die discussie hier immers al lang en breed gevoerd. Ik heb enerzijds met blijdschap en anderzijds met grote verwondering kennisgenomen van het antwoord van de minister op mijn vragen over de opstelling van de Italiaanse regering met betrekking tot het verstrekken van passagiersgegevens. De minister zegt namelijk dat het in Italië verboden wordt. Het Italiaanse college bescherming persoonsgegevens heeft een duidelijk standpunt en Alitalia levert geen passagiersgegevens uit. Ik dacht dat de minister zou zeggen dat wij dat in Nederland ook zo moeten doen. Dat staat echter niet in de beantwoording. Wij zijn ervan overtuigd dat wij hiermee moeten stoppen omdat ons eigen college bescherming persoonsgegevens ook vindt dat Nederland dit niet moet doen. Bovendien is het in strijd met onze eigen wetgeving en de Europese richtlijn op dit punt. Het standpunt van de heer Bolkestein zoals gisteren in de Tweede Kamer verwoord door mevrouw Van der Laan houdt in dat de verantwoordelijkheid teruggelegd wordt bij Nederland. Wij zouden nu moeten besluiten, te stoppen met het verstrekken van die gegevens. Ik verzoek de minister dan ook, zich niet verder te verschuilen achter de Europese Unie en achter de discussie in de Europese Commissie maar er nu een punt achter te zetten.

De heer **Van Haersma Buma** (CDA): Mevrouw de voorzitter. Ik wil kort reageren op het verslag van de vorige vergadering en daarna ingaan op de informele raad van komende week.

Ik heb een vraag over het verslag en wel over agendapunt 5. Het kan zijn dat het ergens tussen de stukken heeft gezeten en dat ik het heb gemist. De Benelux-landen hebben een verklaring afgelegd met betrekking tot de lijst van veilige landen die wordt samengesteld. Ik ben benieuwd naar de inhoud van die verklaring. Kan de minister hierop ingaan?

Ik realiseer mij dat het woord "informeel" altijd van groot belang is. Er worden geen besluiten genomen. Ik kan mij echter voorstellen dat juist op informele raden belangrijke voorzetsen worden gedaan met betrekking tot besluitvorming. Daarom is het wel belangrijk, de diverse punten langs te lopen.

Wat is er nieuw in de voorstellen over het geïntegreerde beheer van de buitengrenzen? Wij spreken immers al tijden over geïntegreerde buitengrenzen. Er staat dat er een voorstel zal worden gedaan voor een bredere benadering van het beheer van de buitengrenzen, enz., enz. Maar wat is nu precies de bedoeling van de Italianen? Is het niet het beste dat de minister vooral wijst op wat er reeds is en erop aandringt daarvan werk te maken? Ik begrijp dat Italië een eigen probleem heeft met buitengrenzen en het punt daarom op de agenda zet. Het grote probleem is natuurlijk de oostgrens van de Europese Unie. Naar mijn mening moet er niet een plan komen om allemaal bootjes bij Italië te stationeren. Wij moeten gezamenlijk, inclusief Italië, onderzoeken hoe de oostgrens van de Europese Unie het best bewaakt kan worden. Dan kom ik bij agendapunt 3 over mediation. Ik kan mij voorstellen dat de Italianen op zoek zijn naar alternatieve vormen van geschillenbeslechting naar aanleiding van wat de premier van Italië over de Italiaanse rechters heeft gezegd. Ik vraag mij dan wel af wat Europa daar precies mee te maken heeft. Ook in Nederland zoeken wij naar alternatieve vormen van geschillenbeslechting en niemand kan ons daarbij tegenhouden. Houden zo, zou ik zeggen. Is de minister het ermee eens dat dit niet in Europees verband moet gebeuren?

Hetzelfde geldt in wezen voor de tenuitvoerlegging van straffen. Nederland heeft een eigen benadering waar andere landen van kunnen leren. Wij kunnen ook van andere landen leren. Wel lijkt het mij verstandig om een goede vergelijking te maken tussen de zwaarte van straffen. Elk land heeft een eigen methode. Nederland laat gedetineerden bijvoorbeeld vrij na tweederde van de vrijheidsstraf; andere landen doen dat bijvoorbeeld na de helft van de vrijheidsstraf. Nederland heeft veel taakstraffen; andere landen hebben dat niet. Is er een vergelijking te maken op basis waarvan geconcludeerd kan worden dat de landen met eenzelfde strafmaat de zware criminaliteit aanpakken? Het lijkt mij zinnig om op basis van de resultaten van die vergelijking beleid te formuleren. Dit hoeft overigens geen discussiepunt te zijn, maar ik proef deze gedachte

in het voorstel van Italië. Mij lijkt het een goede zaak.

Naar aanleiding van agendapunt 5 over bestrijding van terrorisme en georganiseerde misdaad heb ik dezelfde vragen als bij agendapunt 1. De afgelopen jaren zijn heel wat voorstellen de revue gepasseerd met betrekking tot de aanpak van terrorisme. Is het niet het verstandigst om te kijken welke maatregelen er genomen zijn, of de uitvoering snel gaat en of alle landen, inclusief Italië, goed meedoen in plaats van te filosoferen over wat er voor nieuwe stappen genomen zouden moeten worden? Onduidelijk is wat Italië precies wil. Er wordt gesteld dat op het terrein van preventie van criminaliteit financiële maatregelen nodig zijn, dat er algemene modellen moeten komen voor de opsporing van mensenhandel, dat er samenwerking moet zijn op regionaal niveau en via Europol. Dat is allemaal even belangrijk, maar daarmee wordt niet duidelijk wat men precies gaat doen. Extra geïntrigeerd ben ik door de financiële maatregelen. Wat dat betreft is nog heel veel te halen uit Europese harmonisering. Is er enig idee welk voorstel Italië zal doen? Denemarken heeft enige tijd geleden voorgesteld om bij de ontnemingswetgeving de bewijslast om te keren. Zou dat een aanknopingspunt kunnen zijn om mee verder te gaan?

Wat het immigrantenquotum betreft sluit ik mij aan bij mevrouw Van der Laan. Europa moet niet zozeer de vraag stellen of er één groot quotum moet komen. Het Nederlandse systeem lijkt mij, als het goed wordt uitgevoerd, het systeem dat het meest op maat gesneden is. Hierbij wordt namelijk gekeken naar het prioriteitgenietende aanbod bij arbeid. Andere landen zouden van het Nederlandse systeem kunnen leren. Wat zal die discussie in de ogen van de minister moeten opleveren?

Mevrouw **Griffith** (VVD): Mevrouw de voorzitter. Allereerst vraag ik de minister om een notitie over de prioriteiten van het Nederlandse voorzitterschap in EU-verband. Ik zal vervolgens ingaan op het verslag van de Raad van 5 en 6 juni en daarna zal ik een aantal opmerkingen maken naar aanleiding van de agenda. In het verslag staat bij A.19, onderwerp 1, dat Nederland een

parlementair voorbehoud heeft gemaakt bij de uitvoeringsnota met betrekking tot vermindering van vraag en aanbod in het kader van de uitvoering van het EU-actieplan inzake drugs, omdat het document nog niet aan de Kamer was voorgelegd. Wordt dit plan nog uitvoerig in de Kamer besproken? In de nota worden namelijk doelstellingen geformuleerd, zoals het binnen vijf jaar sterk terugdringen van het gebruik van drugs en van het aantal drugsgerelateerde misdrijven. Hoe wil de minister dat bereiken? Komt er een apart actieplan? Hoe moet ik mij dat voorstellen? Kan de minister daar iets over zeggen?

Punt B15 in het verslag betreft een ontwerpverordening van de Raad inzake de bevoegdheid en de erkenning ten uitlegging van beslissingen in huwelijkszaken. Met het oog op de goedkeuring van de verordening door de Raad zullen besprekingen plaatsvinden tijdens de bijeenkomst van 20 oktober aanstaande. Wordt de ontwerpverordening ook aan de Kamer ter politiek akkoord voorgelegd? Hoe moet ik dat zien?

De Italiaanse voorzitter wil voorafgaand aan agendapunt 3 een tweetal belangrijke vragen beantwoord zien. Het betreft de keuze tussen een Europese verplichtende richtlijn dan wel een richtlijn die de staten de ruimte laat voor een eigen invulling. Mijn fractie heeft meer behoefte aan een eigen invulling van de richtlijn. Wij zouden graag zien dat de minister die lijn verwoordt. Moet de richtlijn zich beperken tot grensoverschrijdende geschillen? Kan de minister aangeven wat de inzet van Nederland zal zijn op die bijeenkomst?

Mevrouw **Van der Laan** (D66): Wat vindt de VVD-fractie van mijn alternatief om na te gaan of hiervoor überhaupt een richtlijn nodig is? Ik kan mij voorstellen dat veel van dit soort zaken door de uitwisseling van best practices en afspraken geregeld kunnen worden. Is een richtlijn wel de meest voor de hand liggende manier om die problemen op te lossen?

Mevrouw **Griffith** (VVD): Ik sta niet negatief tegenover uw voorstel, maar het is niet verkeerd om te proberen binnen Europa uniformiteit te krijgen en met een richtlijn te komen. De uitgangspunten die ik noemde, zijn

daarbij voor mijn fractie van belang. Natuurlijk moet je kijken naar de best practices en of daarvan iets kan worden overgenomen.

Agendapunt 5 betreft de bestrijding van terrorisme en georganiseerde misdaad. Op het terrein van preventieve actie wordt voorgesteld multinationale teams ad hoc in te stellen. Deze teams ad hoc zullen binnen de nationale wettelijke bevoegdheden blijven opereren. Ik heb daar drie vragen over. Voor mijn fractie is het onduidelijk wat de werkzaamheden van die teams ad hoc zullen zijn. Hebben zij operationele taken of zullen zij zich slechts bezighouden met de uitwisseling van informatie? Verderop in het stuk staat iets over gemeenschappelijke onderzoeksteams. Zijn dat dezelfde teams ad hoc waarover de minister eerder sprak of zijn het totaal andere gemeenschappelijke onderzoeksteams? Als gemeenschappelijke onderzoeksteams ingesteld zullen worden, moet naar de mening van mijn fractie eerst bekeken worden hoe de bestaande gemeenschappelijke teams opereren, zoals de teams met Frankrijk en Duitsland. Kan de minister daar nader op ingaan?

Mijn laatste punt betreft het stelsel van immigratiequota. Mijn fractie deelt het standpunt van de minister dat thans geen deelname aan een Europees quotumstelsel voorop moet staan. Wel zijn wij voorstander van een studie naar een stelsel van immigratiequota voor arbeid op Europees niveau.

De **voorzitter**: Ik spreek nu namens de fractie van de PvdA. Voordat ik met de agendapunten begin, merk ik op dat het inmiddels al weer enige jaren geleden is dat in 1999 in Tampere een vrij robuust actieplan werd afgesproken om op de terreinen van justitie en binnenlandse zaken met Europese producten te komen. Het betrof het strafrecht, asiel en immigratie, de positie van derdelanders, minimumnormen voor asiel en gezinshereniging. Er is wel het een en ander gebeurd, maar het traject heeft de laatste jaren zware vertraging opgelopen.

Mijn fractie heeft grote behoefte aan twee overzichtsdebatten. Het eerste gaat over het Europees strafrecht. Wat is de stand van zaken? Wat is er sinds Tampere voorgesteld, wat is wel of niet geaccepteerd in Europa, wat is wel of niet waargemaakt en

wat was daarbij de rol van Nederland? Daarnaast hebben wij behoefte aan een debat van dezelfde strekking over het Europees asiel- en migratiebeleid. Wat is er afgesproken, wat is inmiddels wel of niet bereikt en welke rol heeft Nederland daarbij gespeeld? Ik zou de beide ministers dan ook willen vragen om een notitie met de informatie die ik zojuist heb beschreven. Het is onze bedoeling om die notitie dan te agenderen voor debatten in de Kamer. En marge van de agenda van de JBZ-Raad spreken wij immers steeds over details en over momentopnamen, terwijl het goed zou zijn om vier jaar na Tampere eens te bezien, waar wij op dit moment staan. Misschien kan ons dat ook helpen om te spreken over de vraag, wat de prioriteiten van het Nederlandse voorzitterschap in de tweede helft van 2004 zouden moeten zijn. Ook ik wil bij de bespreking van de agenda beginnen met het verslag van de vorige JBZ-Raad, in de eerste plaats het punt van de richtlijn inzake minimumnormen voor asielprocedures. Daar is geen akkoord op bereikt, maar inmiddels zijn er een aantal nieuwe documenten die de PvdA-fractie inhoudelijk zorgen baren, vooral omdat het daarin gaat om het beperken van een aantal waarborgen voor een eerlijke en efficiënte asielprocedure, zoals het recht om gehoord te worden, het recht om correcties op het verslag van het nader gehoor aan te brengen, het punt van de rechtsbijstand enz. Misschien komt dit onderwerp op de agenda van de volgende JBZ-Raad, maar los daarvan zou ik in ieder geval willen vragen om het document Asiel 35 van 10 juni 2003, waar die beperking van waarborgen in staat, naar de Kamer te zenden, voorzien van een reactie van de minister. Dan de agenda van de informele Raad. Wat de financiering van het beheer van de buitengrenzen betreft (het eerste punt van de agenda) bevreedt het ons dat de minister lijkt te zeggen dat er pas sprake kan zijn van Europese financiering als de gemeenschappelijke belangen overduidelijk zijn. Dat is vreemd als je kijkt naar artikel 369 van de Europese ontwerpgrondwet, waarin staat "Aan het in deze afdeling bedoelde beleid van de Unie" – daarbij gaat het dus onder andere om de grenscontroles – "en de uitvoering daarvan liggen de

beginselen van solidariteit en billijke verdeling van de verantwoordelijkheden tussen de lidstaten, ook op financieel vlak, ten grondslag". Ik vraag de minister dan ook of hij inderdaad vindt dat de gemeenschappelijke middelen pas ingezet moeten worden als er sprake is van een gemeenschappelijk belang. Wat betekent dat dan voor de relatief zwakkere lidstaten waar de grenscontroles juist actiever plaats dienen te vinden?

De controle van zeegrenzen stond op de agenda, maar is inmiddels afgevoerd. Dit punt hangt overigens natuurlijk wel nauw samen met de controle van de buitengrenzen. De eerste associatie die bij mij opkwam bij het punt van de zeegrenzen, betrefte de nogal dramatische foto's die wij regelmatig in de krant kunnen zien van verdronken immigranten die een poging hebben ondernomen om naar Italië of naar Frankrijk te gaan en helaas de overtocht niet hebben overleefd, omdat zij het laatste stuk probeerden te zwemmen in verband met controles. Ik vraag de minister om in de komende informele Raad op deze specifieke problematiek in te gaan en met Italië en andere lidstaten waar dit speelt, te praten over samenwerking met landen in Noord-Afrika, de landen waar de mensen vandaan komen die helaas dood aanspoelen aan de grenzen van Europa. Welke vorderingen worden er gemaakt in de besprekingen met landen als Marokko?

Vervolgens het punt van de alternatieven voor civielrechtelijke procedures. Daarbij vraagt ook de PvdA-fractie zich af, wat de meerwaarde is van het willen regelen in Europa. Als er inhoudelijk zal worden gesproken, is de vraag of de minister ook de situatie in Nederland uiteen zal zetten, namelijk dat de alternatieve dispute resolution vooral wordt gezien in de zin van mediation. Als dat het geval is, heeft de fractie van de Partij van de Arbeid in ieder geval één zorg over de opstelling van de minister van Justitie op nationaal niveau, namelijk dat hij in eerdere brieven mediation en gesubsidieerde rechtsbijstand weleens met elkaar in verband heeft gebracht. Het kwam er min of meer op neer dat mediation speciaal voor minder draagkrachtigen moest worden bevorderd. Ik zie de minister vragend kijken. In een brief van 13 juni schrijft hij dat inrichting van een eigen bijdrage- en vergoeding-

systeem voor minder draagkrachtigen zo nodig plaatsvindt en dat de keuze voor mediation ten opzichte van de keuze voor procederen wordt bevorderd. Het lijkt alsof hij bedoelt dat minder draagkrachtigen het maar meer met mediation moeten gaan doen en minder met andere rechtspraak. Het kan toch niet de bedoeling zijn dat in de richting van mediation wordt gepusht. De minister schrijft overigens wel dat als de mediation mislukt de rechtsgang openstaat, maar het lijkt alsof hij wil bevorderen dat minder draagkrachtigen in eerste instantie gebruik gaan maken van de wat goedkopere mediation. Ik hoop dat dit niet de insteek is op de informele raad. Over de alternatieven voor strafrechttoepassing en tenuitvoerlegging van straffen zijn door anderen al de opmerkingen gemaakt die ik wilde maken.

De fractie van de Partij van de Arbeid vindt dat de discussie over de bestrijding van terrorisme en georganiseerde misdaad binnen Europa gestructureerd en in de afzonderlijke landen goed voorbereid moet worden gevoerd. De fractie ziet uitdrukkelijk een rol voor de Tweede Kamer. Het agenderen van dit punt voor de informele raad roept de vraag op wat de relatie is met de Europese Kaderwetten die reeds zijn aangenomen. Is dit een heel nieuw initiatief? Willen de ministers iets anders bespreken? Willen zij verdergaande voorstellen of gaat het om een invulling van de kaders die er in principe al in Europa zijn? De tekst over de multinationale ad-hoc teams voor preventieve actie is zo vaag dat deze meer vragen oproept dan beantwoordt. Wat zijn de bevoegdheden van deze multinationale teams die preventief gaan optreden? Er staat dat de teams zullen opereren binnen het nationaal recht en de nationale bevoegdheden. Wat moet ik mij daarbij voorstellen? Kan de minister een voorbeeld geven van zo'n team dat multinationaal is samengesteld, maar onder het nationale recht opereert? Stel dat zo'n team in Nederland een preventieve actie, welke dan ook, aan het uitvoeren is en een Franse politieagent die er deel van uitmaakt op een drugskoerier schiet, wordt die daarvoor dan berecht, omdat het misschien een onrechtmatige daad was onder het Nederlandse recht? Het is zo vaag dat ik mij afvraag wat

wij hiermee losmaken en of wij dit wel willen.

Mijn laatste punt betreft een stelsel van immigratiequota. Ik grijp terug naar mijn eerste verzoek om een overzicht van wat er sinds Tampere is gebeurd. Als de Commissie op één punt voortvarend is opgetreden en aan het werk is gegaan, is het wel het Europese asiel- en migratiebeleid. Commissaris Vittorino heeft een tweetal documenten geproduceerd waarin voorstellen zijn gedaan voor een Europees asiel- en migratiebeleid. Die stukken konden in belangrijke mate rekenen op steun van de Partij van de Arbeid-fractie, maar er is helaas niet zoveel mee gebeurd. In het stuk over migratie breed werd ook gerefereerd aan arbeidsmigratie binnen het brede kader in relatie tot asiel en de realiteit in de lidstaten. Die samenhang wil de fractie graag vasthouden en terugzien in de discussie. Zijn die documenten nog steeds het uitgangspunt waarop wordt voortgeborduurd, of zijn ze volledig verdwenen? Is het nu het voorliggende verzoek van Italië om te praten over quota gebaseerd op een totaal ander uitgangspunt of toch op het eerdere Commissievoorstel? Heeft Italië gekeken naar de praktijk in Duitsland waar op voorstel van de commissie-Süssmund een vorm van quota is ingevoerd voor bepaalde sectoren van de arbeidsmarkt? Het een sluit het ander niet uit. Het is goed om na te denken over de vormgeving van migratie en arbeidsmigratie, maar dan moet daaraan wel een goede analyse ten grondslag liggen. Dit moet uitdrukkelijk onderdeel zijn van een bredere discussie.

Minister **Donner**: Mevrouw de voorzitter. Ik zal eerst een paar algemene punten aan de orde stellen. Er is door verschillende leden gevraagd naar de Nederlandse prioriteiten en ik verbind die vraag aan uw verzoek over Tampere. De staatssecretaris van Buitenlandse Zaken zal een notitie over het Nederlandse voorzitterschap aan de Kamer toezenden. Ik ga ervan uit dat in het verlengde van die notitie in het kader van een algemeen debat of van een specifiek debat wordt gesproken over de prioriteiten van Nederland. Die houden natuurlijk verband met het plan van Tampere waarover ook nog in Sevilla is gesproken. Ik zou niet primair willen

uitgaan van die plannen, maar mij willen baseren op wat er is gebeurd en in dat licht vaststellen wat de prioriteiten zijn van het Nederlandse voorzitterschap in de tweede helft van volgend jaar. Het lijkt mij niet logisch om eerst een debat over Tampere en Sevilla te houden en dan een debat over het Nederlandse voorzitterschap. Dit zijn twee zaken die logischerwijze in elkaars verlengde liggen met meer in het algemeen op de achtergrond de visie van het kabinet op de samenwerking op strafrechtelijk gebied en op het terrein van vreemdelingenzaken.

De **voorzitter**: Ik zou die volgorde liever omdraaien. De debatten over het Europees strafrecht en over het Europese asiel- en migratiebeleid zouden er mijns inziens juist toe moeten dienen om de notitie over het hele Nederlandse voorzitterschap op deze punten vanuit de Kamer te voeden en scherper te maken. De minister stelt nu voor om eerst die notitie af te wachten en daarna in het verlengde daarvan te praten over de prioriteiten. Ik denk dat de vaste commissie voor Justitie dan de kans voorbij laten gaan om met de minister van gedachten te wisselen over deze twee punten, los van de agenda van het voorzitterschap. Ik herhaal daarom mijn verzoek aan de minister om de Kamer de overzichten toe te sturen.

Minister **Donner**: Wij zijn het er toch over eens dat het niet een brainstormsessie kan zijn waarin allerlei ideeën naar voren kunnen worden gebracht. Er moet een voorstel voorliggen voor de inzet van het Nederlandse voorzitterschap, maar dit is natuurlijk geen definitieve versie die de Kamer alleen maar voor kennisgeving kan aannemen. Daarom is het zinvol om het debat zo snel mogelijk te voeren en daarmee niet te wachten tot mei volgend jaar, want dan kan er niet veel meer worden veranderd. De logica is dat het kabinet een voorstel met zijn prioriteiten aan de Kamer stuurt en dat daarover wordt gesproken met de Kamer.

De **voorzitter**: Wanneer zal die notitie over het hele voorzitterschap aan de Kamer worden toegezonden? Ik ben bang dat dit pas begin volgend jaar zal zijn.

Minister **Donner**: Nee, dat denk ik

niet. Ik kan geen exact moment noemen, maar het is volgend mij de bedoeling dat die notitie nog dit najaar aan de Kamer wordt aangeboden. Overigens bekijk ik nu pas met het Ierse voorzitterschap wat de programmapunten zijn.

Mevrouw **Griffith** (VVD): Misschien kan de minister de Kamer schriftelijk berichten over wat zij op welk moment kan verwachten?

Minister **Donner**: Ik ben graag bereid om de Kamer daarover in te lichten, maar het voorzitterschap is primair een zaak van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Ik zal een en ander bij dat ministerie nagaan en de zorg van de commissie ten aanzien van het late moment doorgeven. In het algemeen zal bezien worden in hoeverre een specifiek punt aan de orde moet worden gesteld. Ik zal proberen om dat tijdig te doen, maar ik sluit niet uit dat wij achteraf van mening zullen verschillen over de vraag of het tijdig genoeg was.

De heer **De Wit** (SP): De minister zegt toe de prioriteiten te rangschikken. Ik heb als inleiding echter ook gevraagd hoe het op dit moment staat met het voorzitterschap van Italië.

Minister **Donner**: Ik gaf prioriteit aan het punt van het Nederlands voorzitterschap. Een andere vraag is de stand van zaken ten aanzien van het Italiaanse voorzitterschap. Ik heb niet de indruk dat dit een chaos is. De onderwerpen die aan de orde worden gesteld vallen inderdaad enigszins over elkaar heen, maar de behandeling van de voorstellen strookt met hetgeen eerder besproken is met de Italiaanse minister. De Italiaanse minister heeft met verschillende lidstaten gesproken en zal in het licht van die gesprekken besluiten wat opportuun is om te bespreken. Een informele raad is bedoeld om de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken met enige distantie over een aantal onderwerpen te laten spreken. Bij een onderwerp zoals alternatieve geschilbeslechting zal bezien moeten worden of het überhaupt zinvol is om daarover op Europees niveau te besluiten. Hetzelfde geldt voor Europol: is er behoefte aan nieuwe besluitvorming of moet er eerst voor gezorgd worden dat het huidige beleid goed

werkt? De vergaderingen zijn niet gericht op besluitvorming maar op het bepalen van onderwerpen die in de komende tijd behandeld worden. Hopelijk ligt hetgeen de Ieren willen doen in het verlengde daarvan. Ik zal de onderwerpen waarvan de Kamer meent dat zij op nationaal niveau geregeld moeten worden aan de orde stellen, maar ik kan niet zeggen dat op Europees niveau daarover niet gesproken mag worden.

Ik hoop dat een goede bespreking zal plaatsvinden, zeker omdat voor het eerst de tien nieuwe lidstaten aan de vergadering deelnemen. Het zal interessant zijn om hun mening te horen. Het komt niet ongelegen om onderwerpen zoals de duur van de civiele procedures en de uitvoering van de straffen in dit kader te bespreken, want de meningen van de nieuwe lidstaten zijn minder goed bekend. Verder kan met elkaar van gedachten worden gewisseld over de stand van ontwikkeling in de verschillende lidstaten, zelfs met betrekking tot zaken waarvoor de Europese Unie niet direct maatregelen moet nemen. Op een aantal terreinen ben ik namelijk in enige mate terughoudend om tot concrete besluitvorming te komen. Dat betekent niet dat het niet zinvol zou zijn om dit soort onderwerpen te bespreken. Een groot deel van de Europese samenwerking berust immers mede op het enkele feit dat men van elkaar weet waar men mee bezig is, wat de problemen zijn en hoe die over en weer spelen. Tot zover mijn opmerkingen over de bijeenkomst.

Ik kom nu te spreken over een aantal meer specifieke punten. Misschien is het beter om de volgorde te volgen waarin deze onderwerpen zijn besproken. Daarom stel ik de voorzitter voor, dat zij de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie het woord geeft.

De **voorzitter**: Op verzoek van de minister van Justitie geef ik nu het woord aan de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie.

Minister **Verdonk**: In vervolg op de woorden van collega Donner ga ik nog even in op de insteek van de bijeenkomst. Het gaat om een brainstormsessie waarbij geen besluiten worden genomen. Voor mij is het een goede gelegenheid om informeel met een aantal collega's om de tafel te zitten. Die gelegenheid

zal ik zeker te baat nemen tijdens ontbijtbijeenkomsten, lunches en andere mogelijkheden om elkaar informeel te leren kennen en elkaars standpunten af te tasten.

Ik heb de gestelde vragen gegroepeerd rond een drietal onderwerpen. Allereerst kom ik te spreken over de middelen tot grensbewaking, waarover de woordvoerders van de fracties van D66 en de SP vragen hebben gesteld. Het uitgangspunt is dat grensbewaking een nationale aangelegenheid is. Wij hebben ons tijdens de Raad van Thessaloniki uitgesproken voor het verruimen van het budget voor asiel en migratie na 2006. Verder zijn wij voorstander van een herschikking van middelen binnen het bestaande budget. Nogmaals, wij zijn van mening dat grensbeheer een nationale aangelegenheid is en communautaire middelen alleen aangewend dienen te worden als er praktisch door de nationale diensten wordt samengewerkt waarbij er sprake is van een toegevoegde waarde voor de Unie. Dat is de bedoeling van de besteding van communautaire middelen. Hoe gaan wij het beheer van die buitengrenzen vormgeven?

De **voorzitter**: Ik wil graag over uw vorige punt nog een vraag stellen. U zegt met zoveel woorden dat de gemeenschappelijke middelen alleen worden aangewend voor grensbewaking als de EU-landen daarbij met elkaar samenwerken.

Minister **Verdonk**: Ja.

De **voorzitter**: Als Griekenland financieel niet in staat is de buitengrenzen te bewaken en hulp inroept, bijvoorbeeld voor de aanschaf van computers of scanapparatuur, zonder dat er actief wordt samengewerkt met andere landen, zou de EU dat dus niet moeten betalen?

Minister **Verdonk**: Nee, als de lidstaten vinden dat er een gemeenschappelijk belang is en men wil samenwerken om ervoor te zorgen dat de buitengrenzen worden bewaakt, dan zou er binnen de communautaire middelen een herprioritering plaats kunnen vinden. Maar dat is dan ook alles.

De **voorzitter**: Het hebben van een gemeenschappelijk belang is voldoende. U leek net echter te

zeggen dat het gaat om het daadwerkelijk technisch samenwerken van lidstaten.

Minister **Verdonk**: Dat zeg ik ook, want technische samenwerking is de enige manier om daaraan praktisch vorm te geven. Ik zal in het vervolg van mijn betoog terugkomen op de vormgeving van het beheer van de buitengrenzen.

Mevrouw **Griffith** (VVD): Ik heb een vraag over de procedure. Is er gezien de tijd nog tijd voor een tweede termijn? Mogelijk kunnen wij nu interrupties plaatsen en vervolgens geen gebruik maken van een tweede termijn.

De **voorzitter**: Dat is afhankelijk van het aantal interrupties.

Mevrouw **Van der Laan** (D66): Ik wil nog even ingaan op het antwoord van de minister. Ik heb het gevoel dat de minister wel erg rigide is met betrekking tot de definitie van het gemeenschappelijk belang. Als de Polen of de Grieken hun buitengrenzen niet goed kunnen bewaken, dan krijgen wij ook migranten binnen. Uiteindelijk zijn wij dan toch het kind van de rekening. De vraag is of het dan niet in ons belang is, ook puur financieel gezien, dat wij proberen die landen te helpen de bewaking van hun buitengrenzen te versterken. Ik denk daarbij overigens niet alleen aan de nieuwe lidstaten, hoewel de grens tussen Polen en Oekraïne zo lek is als een mandje, maar ook aan landen als Griekenland. Moeten wij niet toe naar een meer communautaire aanpak?

Minister **Verdonk**: Het is niet de bedoeling om hierin rigide te zijn, maar om op dit gebied samen te werken. Het uitgangspunt is echter heel duidelijk, namelijk dat grensbewaking een nationale aangelegenheid is. Daarbij willen wij natuurlijk de mogelijkheid van samenwerking bezien. Een groot deel van de buitengrenzen van Europa ligt inderdaad in Griekenland. Met elkaar moeten wij bezien hoe wij binnen de beschikbare middelen tot een herschikking kunnen overgaan. Er mag echter geen sprake zijn van verhoging van de Nederlandse bijdrage.

Over de vormgeving van de geïntegreerde aanpak merk ik het volgende op. Grensoverschrijdende

activiteiten, zoals opleiding en informatie-uitwisseling, moeten een duidelijke Europese meerwaarde hebben. Het ene land is hierin wat verder dan het andere en wij moeten vooral van elkaar leren. Hetzelfde geldt voor operationele samenwerkingsprojecten. Een voorbeeld daarvan is de common unit, waarin alle hoofden van grensbewakingsdiensten participeren. Deze coördineert en stuurt alle activiteiten op dit gebied. De common unit legt op zijn beurt verantwoording af aan het SCIFA en deze aan de JBZ-Raad. De heer Van Haersma Buma vroeg wat er nieuw is aan het beheer van de buitengrenzen. Welnu, in het kader van de betere samenwerking is er een duidelijke start gemaakt. De ideeën moeten verder worden uitgebouwd, bijvoorbeeld door samenwerking te zoeken met landen buiten de Europese Unie. Er zijn activiteiten ingezet op het gebied van het beheer van migratiestromen, onder meer in de high level working group, het Barcelona-proces en bilaterale betrekkingen tussen de Europese Unie en derde landen. Het is de bedoeling om met hen een raamwerk te vormen voor het ontwikkelen van ideeën, ook al in de richting van het voorzitterschap. De heer De Wit vroeg naar de verruiming van de mogelijkheden om binnengrenzen te sluiten. Op grond van artikel 2, lid 2, van de Schengen-uitvoeringsovereenkomst bestaat de mogelijkheid om controle uit te oefenen indien de openbare orde dat vereist. Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat er echt sprake moet zijn van bijzondere omstandigheden. Per gebeurtenis moet worden beoordeeld of het belang van de openbare orde en veiligheid noodzaakt tot tijdelijke invoering van grenscontrole. Er zijn voldoende financiële middelen beschikbaar gesteld om de toetredende lidstaten aan de oostgrens het Schengen-akkoord volledig te kunnen laten uitvoeren. Daarmee zijn voldoende waarborgen gecreëerd voor de effectieve buitengrensbewaking aan de oostkant. De Benelux-verklaring veilige landen behelst dat de Benelux instemt met een Europese lijst van veilige landen van oorsprong. Een dergelijke lijst kan het mogelijk maken dat asielzoekers afkomstig uit die landen in een snelle, heel specifieke procedure terecht komen. De

Benelux-verklaring ondersteunt een gelijksoortige verklaring van de vijf grootste lidstaten. Ik zal beide verklaringen aan de Kamer doen toekomen.

Mevrouw Albayrak heeft een vraag gesteld over de samenwerking met Noord-Afrikaanse landen ter voorkoming van illegale immigratie. In het kader van de high level working group worden op verschillende terreinen samenwerkingsprojecten uitgevoerd, waaronder het beheer van de grenzen van deze derde landen. In de high level working group inzake de budgetlijn is voor de komende jaren 250 mln ter beschikking gesteld. Dit bedrag zal worden aangewend ter bevordering van de verbetering van het grensbeheer, juist aan die kant. Dan kom ik nu toe aan de vragen over de quota. In de ontwerpgrondwet is een Duits amendement overgenomen, waarin staat dat de bepaling voor het aantal toe te laten arbeidsmigranten een nationale zaak is. De Nederlandse regering is het daarmee in beginsel eens. Alleen vind ik wel dat er op Europees niveau afspraken gemaakt moeten worden over de toelatingsprocedures en de rechten en de plichten van arbeidsmigranten.

Mevrouw Van der Laan stelt een Europees green card-systeem voor. Thans worden er besprekingen gevoerd over een richtlijn voor de toelating van arbeidsmigranten. In die richtlijn staan dus de toelatingsprocedures centraal. Ik kan meedelen dat die besprekingen op het ogenblik moeizaam verlopen. Bij een green card-systeem doen zich eigenlijk dezelfde problemen voor als bij de bepaling van de behoefte van de arbeidsmarkt. De richtlijn geeft de lidstaten in dat opzicht ruimte. Ik hecht aan een nationale beleidsruimte op dit punt. Ik vraag dan ook om die ruimte.

De informele discussie in de JBZ-Raad kan opleveren dat er een studie komt naar migratiequota. Te verwachten is dat sommige lidstaten zelfs tegen zo'n studie bezwaar hebben. Wij zijn echter bereid om in te stemmen met een dergelijke studie.

Mevrouw **Van der Laan** (D66): Welk doel heeft die studie? Studies moeten wel nuttig zijn, want anders is het zonde van de tijd en het geld.

Minister **Verdonk**: Dat ben ik met u

eens. In ieder geval worden eerst ieders belangen nagegaan. Daarbij wordt gekeken tot hoe ver iedereen wil gaan bij de totstandkoming van een gemeenschappelijk systeem van arbeidsquota. Natuurlijk speelt daarbij ook de afweging een rol van het nationale en het Europese belang. Daarover wil ik eerst informeel met mijn collega's van gedachten wisselen. Ik ben het helemaal met u eens dat, als je een werkgroep start, dit wel resultaten moet hebben. Ik wil dan ook die bijeenkomst benutten om dat in te schatten. Dan kan ik bepalen of wij daadwerkelijk die studie moeten doen.

Mevrouw **Van der Laan** (D66): Het zal juridisch heel moeilijk zijn om Europese quota te verwezenlijken. Is het in dit licht niet handig om dat onderzoek uit te breiden met de vraagstelling hoe elk land apart zijn arbeidsmigratie regelt en in hoeverre dat beter op elkaar kan worden afgestemd? Dat lijkt mij nuttig met het oog op de toekomst.

Minister **Verdonk**: Deze suggestie zal ik zeker meenemen. Voorzitter. Het document van de commissie uit 2000 over een communair migratiebeleid is nog steeds het uitgangspunt. Sindsdien is het vraagstuk van integratie wel steeds meer in de Europese belangstelling komen te staan. Ik ben het met u eens dat een beleid inzake arbeidsmigratie op heel goede analyses gebaseerd moet zijn. De studie over migratiequota zou daaraan een bijdrage kunnen leveren. Dit geldt ook voor andere systemen, zoals het Nederlandse systeem. Daarover kunnen wij vervolgens met elkaar van gedachten wisselen.

De **voorzitter**: U bent in principe bereid tot een onderzoek inzake migratiequota in Europa. Gaat u naar de informele raad om te luisteren wat ter zake naar voren wordt gebracht? Ik kan mij evenwel voorstellen dat u, als u voor een onderzoek bent, al hebt nagedacht over het onderwerp van het onderzoek. Immers, bij het punt van migratiequota is onder andere de vraag aan de orde wie je om welke reden voor hoe lang toelaat. Dan kom je bij de volgende vragen: gaat het om bepaalde sectoren van de arbeidsmarkt, gaat het om bepaalde

landen waaruit mensen worden toegelaten, geldt het alleen voor de hoger opgeleide mensen en welk effecten heeft dit op de brain drain in ontwikkelingslanden? Hebt u zelf al nagedacht over de vraag wat Nederland met de quota zou willen? Gaat u actief deelnemen aan die discussie in Europa of gaat u daar voorlopig nog alleen maar luisteren?

Minister **Verdonk**: Ik ga daar luisteren, maar ook wel wat praten. Ik wil daar namelijk wel wat in de week leggen. U geeft net aan dat er zoveel vragen en zoveel verschillende onderwerpen met deze quota samenhangen dat dit punt voor een aantal landen gevoelig is. De bijeenkomst is voor mij de eerste kennismaking met een aantal collega-minister. Ik geef dan niet direct aan wat wij willen. Ik ga dus eerst luisteren. Vervolgens kijk ik wat onze houding is op de vervolgbijeenkomst op 1 oktober aanstaande. Voor die tijd zal ik met duidelijker antwoorden komen op deze vragen.

Minister **Donner**: Voorzitter. Er zijn een aantal specifieke vragen gesteld over de alternatieve conflictoplossingen. Het Italiaanse voorzitterschap heeft dit onderwerp aan de orde gesteld. Zelfs als het om iets specifiek zou gaan vanwege problemen in Italië, denk ik dat het zinvol zou zijn om er in het kader van de Raad over van gedachten te wisselen, te meer daar de Europese Commissie in 2002 een groenboek heeft opgesteld. Het lijkt mij goed om te vernemen wat het resultaat hiervan is geweest en wat de reacties hierop waren. Verleden jaar heb ik al aangegeven dat wij voor de vraag zullen komen te staan hoe wij moeten omgaan met de conflicten in de samenleving, of die allemaal via het normale rechtsproces behandeld moeten worden of dat er alternatieve methoden zijn. Dit laat onverlet dat ik van mening ben dat die alternatieve methoden nu juist waardevol zijn en succes hebben doordat ze alternatieven zijn voor het formele proces, zodat ze ook zo min mogelijk geregeld zouden moeten worden. Als je ze gaat regelen, ben je op een gegeven moment een nieuwe rechtsgang aan het vaststellen en dan ben je verder van huis dan met het bieden van alternatieven. Ik ben dus een voorstander van grote terughoudendheid op dit punt, zeker

als het gaat om het vaststellen van richtlijnen, maar dit neemt niet weg dat het wel zinvol kan zijn om dit onderwerp te bespreken en te vernemen wat de discussie tot nu toe heeft opgeleverd.

Er is ook veel nagedacht over grensoverschrijdende mediation. Nu doet mediation zich behoudens vormen als mediation ten behoeve van slachtoffers vooral voor in het civiele recht. Daarbij geldt het hele systeem van internationaal privaatrecht om vast te stellen, welke rechtbank bevoegd is om geschillen te beoordelen. Welke alternatieve geschilprocedures er beschikbaar zijn, wordt dan bepaald door de plaats van de rechtbank. In die zin hebben grensoverschrijdende geschillen dus geen aparte status, omdat daar geen bevoegdheid voor zou zijn.

De heer **De Wit** (SP): Voorzitter. In het algemeen overleg over jeugd-criminaliteit van verleden week heeft de CDA-fractie wel voorstellen gedaan om ook op het gebied van het strafrecht mediation mogelijk te maken. Betekent de opmerking van de minister nu dat hij er helemaal niets voor voelt om erover te praten of na te denken, of dat hij er heel negatief tegenover staat?

Minister **Donner**: Ik gaf alleen maar aan dat het behoudens bij mediation voor slachtoffers steeds om het civiele recht gaat. Daarmee zeg ik niet dat ik er niet over zou willen praten of nadenken, maar dat het hierbij niet aan de orde is en dat het om mediation van een geheel andere aard gaat dan civielrechtelijke mediation, die nu juist bedoeld is om een rechtsproces te vermijden. Het is een misverstand dat ik zou menen dat mediation goedkoper zou zijn dan een normaal rechtsproces. Dat betwijfel ik. Het is wel sneller, effectiever en adequater, maar ik weet niet of het steeds goedkoper zou zijn. Het is wel een punt dat mediation buiten de normale rechtsprocedures valt en dat daardoor in beginsel bij mediation geen rechtsbijstand beschikbaar is. Daarom is het goed om te bekijken in hoeverre er mogelijkheden voor een tegemoetkoming zijn voor degenen die anders voor rechtsbijstand in aanmerking zouden komen. Dat is dus het tegenovergestelde van de vraag of mediation speciaal bedoeld zou zijn voor mensen die

geen rechtsbijstand zouden kunnen betalen. Dat staat buiten de discussie in Rome.

Het voorzitterschap wil op het punt van de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen vooral een oriënterend debat over de wenselijkheid van een vergelijkend onderzoek naar de gang van zaken in de verschillende lidstaten. Ik zal niet zeggen dat het document dat daarover is rondgedeeld, in alle opzichten een toonbeeld van helderheid is. Feit blijft dat in dit document als mogelijke punten worden aangegeven de onderlinge aanpassing van straffen, de wederzijdse erkenning van de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen en de mogelijke toekomstige harmonisatie van wetgeving. Ik ben wel bovenmatig geïnteresseerd in de vraag hoe de vrijheidsstraffen in de verschillende lidstaten zich tot elkaar verhouden. Zo is er in Italië een tijd geweest dat vrijheidsstraffen van minder dan twee jaar niet ten uitvoer werden gelegd. In die zin zijn er grote verschillen. Of die verschillen redenen moeten zijn om te komen tot een harmonisatie, is een andere vraag. Het is wel zinvol voor het debat, want men ziet ook in Nederland dat doorgaans wordt gekeken naar de lengte van straffen in Nederland ten opzichte van de lengte van straffen in het buitenland. Op het punt van wettelijke maximumstraffen schort Nederland altijd erg laag, maar dat is vooral omdat Nederland ze doorgaans ook ten uitvoer legt als zij worden opgelegd. Dat bij gebleken krapte de straffen soms enigszins bekort moeten worden, is vers twee. In het Nederlandse stelsel kan pas bij het uitzitten van tweederde van de straf vervroegd in vrijheid worden gesteld. Uit een televisie-uitzending heb ik begrepen dat mensen die in België tot zes maanden worden veroordeeld, hooguit twee maanden daarvan zitten.

Er zijn dus grote verschillen in de praktische tenuitvoerlegging van de straffen. Inzicht daarin is zinvol, maar vooralsnog zie ik geen nut in harmonisatie. Iemand besluit niet om in een bepaald land een misdrijf te plegen omdat het strafstelsel er zo soepel is. Ik zie geen grensoverschrijdend verkeer in criminaliteit ontstaan vanwege verschillen in strafrechtssystemen. De vraag is of de Nederlandse methode effectief is en of andere landen effectievere

methoden hebben gevonden. Die vraag is interessant. Er is ook geen vrij verkeer van criminelen, ook niet tussen gevangenis. In het kader van de erkenning van de wederzijdse tenuitvoerlegging is er wel een aparte procedure om een straf die in de ene lidstaat is opgelegd, om te zetten in een straf die in de andere lidstaat ten uitvoer zal worden gelegd. Die mechanismen zijn er dus. Ik vind het echter wel interessant om ook te horen hoe de situatie in de nieuwe lidstaten is bij de tenuitvoerlegging van straffen en hoe het penitentiaire regime daar in het algemeen is.

Mevrouw **Griffith** (VVD): De minister zegt eigenlijk al op voorhand dat het geen nut heeft om tot harmonisatie over te gaan. Waarom wil hij dan toch die studie behalve uit eigen interesse? Wij vinden het heel belangrijk dat er goed naar wordt gekeken en dat op basis van de resultaten van de studie wordt besloten of tot harmonisatie moet worden overgegaan. Met uitspraken op voorhand dat je er niets voor voelt om tot harmonisatie over te gaan, ongeacht de uitkomsten van het onderzoek, moeten wij elkaar niet aan het werk houden.

Minister **Donner**: Ik vrees dat u mij woorden in de mond legt. Ik geef aan wat mijn houding is ten opzichte van de ideeën over harmonisatie. Ik heb niet gezegd dat ik de studie verwelkom; ik heb gezegd dat bepaalde aspecten interessant zijn. Ik zeg echter ook niet op voorhand dat met mij niet te praten valt. De Kamer heeft er alleen recht op om te weten hoe ik denk over het verschijnsel. Misschien ben ik na de discussie in Rome tot andere inzichten gekomen. In dat geval zal ik de Kamer daarover inlichten. Op dit moment is het slechts zinvol dat u van mij hoort hoe ik in eerste instantie aan kijk tegen een aantal onderwerpen, want dan kunnen wij het daarover hebben. Met betrekking tot het onderhavige punt is het dan zo dat ikzelf vooralsnog het nut ervan niet zo inzie. Het hangt samen met wat in het kader van de discussie over de Europese strafrechtelijke ruimte aan de orde is gekomen. De tenuitvoerlegging van straffen betreft voor het overgrote deel criminaliteit die primair lokaal of nationaal van karakter is en waar geen grensoverschrijdende aspecten bij zijn.

Ook daar krijg je de vraag wat de zin is om op Europees niveau iets te harmoniseren, als slechts een heel kleine fractie grensoverschrijdende criminaliteit betreft.

Mevrouw **Van der Laan** (D66): Er zijn wel misdrijven die grensoverschrijdend zijn zoals drugs-handel, wapenhandel en mensenhandel, ten aanzien waarvan wij in Europees verband de eerste stappen hebben ondernomen om de straffen te harmoniseren, althans om te komen tot afspraken over minimum- en maximumstraffen. Ziet de minister in, dat misschien dáár een onderscheid gemaakt zou moeten worden? Het wordt anders een wat rare situatie als het gaat om de berechting van een delict waarvan wij in Europees verband hebben afgesproken dat wij in de richting van dezelfde straffen gaan, maar ten aanzien waarvan er bij de straftoemeting grote verschillen tussen de lidstaten bestaan. De minister zegt dat criminelen wat dat betreft niet shoppen, in de zin van waar je het beste een misdrijf kunt plegen. Ik had echter begrepen dat juist bij de discussie over drugs- en mensenhandel één van de argumenten om de straffen te gaan harmoniseren is dat criminelen wél shoppen en dat het onrechtvaardig is als in het ene land voor mensenhandel een minder zware straf wordt gegeven dan in een ander land.

Minister **Donner**: Dat zijn steeds ideeën die circuleren. Het is een punt dat ik in de notitie heb aangegeven, namelijk dat ik er weinig voor voel om die reden het hele strafrecht te harmoniseren. Ik kan niet zeggen: als het gaat om grensoverschrijdende delicten van mensenhandel of van wapenhandel, harmoniseer ik de straffen, maar bij 99% van de andere delicten harmoniseer ik de straffen niet. Immers, het straffen is een onderdeel van ons penitentiair regime. Er is niet een apart regime voor mensenhandel of een apart regime voor wapenhandel: dat zijn delicten, maar qua procedures en qua penitentiair regime gaat het om algemene regimes. Dat is nu net de essentie van het debat over de vraag of wij vanwege dat aspect – nog afgezien van de vraag of het shoppen inderdaad plaatsvindt – het hele strafrecht, het hele penitentiaire recht, dienen te harmoniseren. Daarvan zeg ik: nee, want dat is de

staart die de hond doet kwispelen. Daar voel ik vooralsnog niet voor. Over die ideeën heb ik het debat gevoerd met de Kamer. Wat Europol betreft merk ik het volgende op. Naar ik begrepen heb, is het de inzet van Italië om te dien aanzien een aantal punten aan de orde te stellen. Wat daarbij wordt voorgesteld betreft de multinationale ad-hoc teams, Europol als ondersteunend informatiepunt en het eventueel laten deelnemen van Europol aan gemeenschappelijke onderzoeksteams. Het punt van de multinationale teams betreft iets nieuws en daarom moet u mij niet precies vragen hoe dat in elkaar zit; het is een idee dat nu geventileerd wordt. Ik heb daarvan aangegeven dat die teams vooralsnog, als zij in Nederland opereren, binnen het kader van de Nederlandse wet zullen moeten functioneren. Daarom zal het vaak vooral gaan om informatie en zal het veel minder gaan om operationeel optreden. Daar zijn afspraken over met een aantal grenslanden, maar dat is een andere zaak. Bij de gemeenschappelijke onderzoeksteams gaat het om iets heel anders. Dat zijn teams die tussen de verschillende lidstaten worden gevormd en die nu al functioneren. Zij functioneren ieder in het kader van de eigen wetgeving. De suggestie daarbij zou zijn of Europol er eventueel bij betrokken kan worden. Vooralsnog is Europol een informatie-uitwisselende instantie. Ook daarvan zeg ik, dat ik eerst de ideeën daarover wil horen. Als er goede ideeën zijn, sluit ik zeker niet op voorhand uit dat wij daarmee verder komen. Mijn algemene inzet is wel dat wij er eerst voor moeten zorgen dat Europol – en met name de informatie-uitwisseling in dat kader – goed functioneert voordat er weer allerlei nieuwe zaken bijkomen. Mevrouw Van der Laan heeft een vraag gesteld over het overhevelen van bevoegdheden. In de beschrijving die ik zojuist gaf, zit geen overhevelen van bevoegdheden. Wij hebben immers geregeld hoe Europol met gemeenschappelijke teams werkt. Voor de multinationale teams geldt dat zij moeten passen binnen de nationale wetgeving. Uit dien hoofde heb ik daar controle op. De democratische controle ten aanzien van Europol wordt zoals bij al deze internationale instanties

gewaarborgd via de bevoegdheden van de verschillende lidstaten in de raad van beheer. Feit blijft dat Europol op dit moment vooral een ondersteunende functie heeft ten aanzien van wat er in de lidstaten gebeurt: uitwisseling van informatie, analyse en de instelling van het geautomatiseerde Europol informatiesysteem. De democratische controle daarop loopt via de lidstaten.

De heer De Wit stelt dat hij niets teruggevonden heeft over de zorgen van zijn fractie over de uitleveringen. De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat wij een algemeen overleg gehad hebben zowel over het uitleveringsakkoord dat met de VS gesloten zal worden als over uitlevering in den brede. Ik heb in dat debat duidelijk mijn houding aangegeven ten aanzien van wat er onderhandeld wordt en gezegd dat ik dat aanvaardbaar achtte. Inderdaad heeft een aantal partijen in de Kamer daarover zorg uitgesproken, maar die discussie hebben wij in dat AO gevoerd. Mijn standpunt was dat het verdrag aanvaardbaar is. U vindt dus niet terug in de notulen dat ik gezegd heb: ik vind het aanvaardbaar, maar bij mijn thuis denkt een aantal partijen er anders over maar die hebben niet de meerderheid. Dat is de situatie. Bovendien is dit verdrag aan nationale goedkeuring onderworpen. Die discussie zal derhalve nog gevoerd worden in deze Kamer. Het leek mij niet juist om daarover op dat moment een verklaring af te leggen, ook gelet op de discussie die wij gevoerd hebben.

De heer **De Wit** (SP): Op die manier kan bij al die ministers en bij al die andere landen de indruk ontstaan dat de Nederlandse Tweede Kamer in volle breedte en met enthousiasme achter de voornemens staat. Enige nuance acht ik op zijn plaats. Ik heb verwezen naar de vier partijen die in dat debat met de minister hun bezorgdheid hebben uitgesproken. De vraag is, of de minister die nuance niet wil aanbrengen in dat soort overleggen.

Minister **Donner**: Dat zou staatsrechtelijk fout zijn. De verschillende standpunten in een debat worden ondergeschikt op het moment dat de Kamer beslist. De Kamer heeft daarvoor een procedure. Zij doet dat namelijk bij meerderheid. Vervolgens is dát het standpunt van de Kamer,

ondanks de nuancering. In Europa zijn het regeringen die met elkaar spreken. Ik heb u het standpunt van het kabinet weergegeven en dat standpunt draag ik daar uit. Dat kan ik niet belasten met de opmerking dat de Tweede Kamer daarover anders denkt, nog afgezien van het feit dat de Tweede Kamer er niet anders over dacht. Zij stond in meerderheid achter het standpunt van de regering. Dat is het standpunt van de Tweede Kamer!

De **voorzitter**: Ik zou dit punt willen laten rusten. Het is enigszins bezijden de agenda en wij komen hierop nog terug in de Kamer als het verdrag ter goedkeuring voorligt. Met het oog op de tijd, wil ik stoppen met de discussie over dit onderwerp.

Minister **Donner**: Voorzitter. Mevrouw Griffith heeft gevraagd of de ontwerpverordening beslissingen in huwelijkszaken nog aan de orde komt. Ik weet niet precies in welk kader ik die verordening moet plaatsen. Als dat het JBZ-kader is, komt zij aan de orde op het moment dat zij voor besluitvorming op de agenda staat. Dat zal op 6 november zijn. Het is echter mogelijk dat het een verordening in het kader van het EG-verdrag is. Dan komt zij niet in de JBZ-Raad aan de orde, omdat in die situatie de procedures via het Europese Parlement gelden. Mevrouw Griffith vroeg ook naar de uitvoeringsnota in het kader van de implementatie van het EU-actieplan inzake drugs. Het voorbehoud is gemaakt omdat er onvoldoende tijd was. De nota geeft zuiver een aanduiding van de prioriteiten voor de jaren 2003/2004 binnen het kader dat er al lag. Het gaat dus meer om de uitvoering van het plan zoals het er lag dan dat het iets nieuws biedt. Onder het Nederlands voorzitterschap zal er opnieuw gesproken worden over de houding van de Europese Unie ten aanzien van drugs. De Europese Commissie geeft vandaag uitleg aan de Nederlandse delegatie over de voortgang van de onderhandelingen over de passagierslijsten. De Verenigde Staten hebben informeel een deadline gesteld op 12 november. Dat is geen officiële deadline. De gesprekken tussen de Europese Commissie en de Verenigde Staten hierover zijn nog niet afgerond. Die worden op 22

september voortgezet. Zolang de onderhandelingen lopen zijn de Verenigde Staten coulant ten aanzien van de genoemde deadline. De Europese Commissie heeft aangegeven dat zij in dat overleg de Verenigde Staten zal verzoeken de deadline en eventuele sancties op te schorten in verband met de nog lopende onderhandelingen over passagiersgegevens. Dat is in alle gevallen een standpunt dat beter door de gezamenlijke lidstaten verenigd in de Unie kan worden genomen dan als lidstaten afzonderlijk. Ik ben al ingegaan op de handhaving van de Nederlandse wetgeving naar aanleiding van de vragen van de heer De Wit over deze materie. Ik kan niets zeggen over wat de Italiaanse instantie beslist. In Nederland heeft het College bescherming persoonsgegevens bepaalde standpunten ingenomen. Zoals ik heb aangegeven, houdt de Nederlandse wetgeving meer in het bijzonder in dat de passagiers ervan op de hoogte gesteld moeten worden dat hun informatie eventueel aan de Verenigde Staten gegeven wordt. Voor zover de verstrekking van informatie aan de luchtvaartmaatschappij op Nederlands grondgebied plaatsvindt, valt dat onder de Nederlandse wetgeving. Wanneer bepaald wordt dat de gegevens aangegeven moeten worden bij aankomst in de Verenigde Staten, is dat puur een zaak van de Amerikaanse wetgeving. Onze privacywetgeving op dit punt houdt primair in dat er informatie gegeven moet worden over de eventuele bestemming en het gegeven dat de informatie in Amerika komt. Dat is logisch, want dat maakt dat een passagier kan kiezen of hij onder die omstandigheden naar de Verenigde Staten wil gaan. Wat de Verenigde Staten doen met de informatie die zij willen hebben, valt onder de Amerikaanse wetgeving. De enige link met de Nederlandse wetgeving is erin gelegen dat een Nederlandse luchtvaartmaatschappij gevraagd wordt informatiegegevens te verstrekken die eerst onder Nederlandse wetgeving zijn verstrekt. Ik meen dat de Nederlandse wetgeving duidelijk is.

De heer **De Wit** (SP): Voorzitter. Het gaat bij de verstrekking van de gegevens niet alleen over de bestemming. Er wordt bijvoorbeeld ook gekeken naar de maaltijden die

aan boord genoten worden, omdat daaruit de religieuze opvattingen van de passagier kunnen worden afgeleid. Dat is weer van belang voor mogelijke verdenking van andere bedoelingen. Datzelfde geldt voor creditcardgegevens en medische gegevens die allemaal worden opgeslagen. Dat is het probleem. Dat de bestemming moet worden opgegeven, is nog tot daar aan toe. Als je naar de Verenigde Staten gaat, moet je al heel lang je adres en verblijfplaats opgeven. Het gaat nu om veel meer gegevens die langdurig opgeslagen worden, wel zeven à acht jaar, en alle mogelijke diensten in de VS ter beschikking staan. Het is dus breder dan de minister aangeeft.

Is de minister van mening dat het verstrekken van deze gegevens in Nederland verboden blijft? Zegt de minister dat wij het niet moeten doen op basis van onze wetgeving en dat wat de Amerikanen doen hun zaak is? Is dat zijn standpunt?

Minister **Donner**: Nee, ik heb aangegeven dat wat de Amerikanen doen onderwerp van bespreking is met de Amerikanen. Daarbij wordt uiteengezet hoe wij daar tegenaan kijken en hoe zij daar tegenaan kijken. Uw tweede vraag betrof de toepassing van de Nederlandse wetgeving. Ik heb aangegeven hoever de Nederlandse wetgeving reikt. Dat zijn de twee wezenlijke verschillen waarmee ik te maken heb.

Er kan een situatie ontstaan waarbij een luchtvaartmaatschappij of een passagier moet kiezen nog wel op de Verenigde Staten te willen vliegen. Anders wordt men door een Amerikaanse onderneming vervoerd en die verstrekt de gegevens wel. Daarop is de Nederlandse wetgeving niet van toepassing. Ik zeg dus niet dat de Nederlandse wetgeving niet moet worden toegepast. Ik heb aangegeven wat de reikwijdte is en wat de mogelijkheden en grenzen zijn van de Nederlandse wet. Over wat de Amerikanen doen, kunnen wij een mening hebben. Diplomatiek kunnen wij daarover praten en daarover van mening verschillen. Uiteindelijk is het een zaak van de Amerikaanse wetgeving wat zij aan gegevens opslaan. Zij vragen die informatie ook aan de Amerikaanse luchtvaartmaatschappijen.

Mevrouw **Van der Laan** (D66): Het

antwoord van de minister is bijzonder formalistisch. Het gaat om tienduizenden mensen. In antwoord op vragen van de heer De Wit speelt de minister de bal wel heel erg door naar het college bescherming persoonsgegevens dat in uitzonderlijke, individuele gevallen kan uitzoeken of er reden is om op te treden. Het gaat om duizenden mensen. Het probleem is dat de luchtvaartmaatschappijen in de positie worden gedrongen dat zij moeten kiezen of zij tevoren die informatie doorgeven, waarmee zij de Nederlandse en Europese privacyregels overtreden. Als zij dat niet doen, worden hun passagiers bij aankomst in Amerika enorm achtergesteld, omdat al die informatie inderdaad nog steeds gevraagd wordt. Het kan dan uren duren, voordat je binnenkomt. Zij worden gedwongen die informatie te verstrekken in strijd met de Europese regels. Eigenlijk is het een soort economische chantage. Als passagier kies je dan voor een Amerikaanse luchtvaartmaatschappij, zodat je dan geen uren hoeft te wachten. Het is dan wel erg gemakkelijk om te zeggen dat het aan de Amerikanen is, te bekijken wat zij met die gegevens doen.

Het gaat verder dan de informatie die van Amerikaanse burgers wordt gevraagd. Europese burgers hebben minder toegang tot de rechtsmiddelen die Amerikaanse burgers wel hebben. Daarop wijst Commissaris Bolkestein als hij zegt dat als wij informatie geven, de Europese burgers precies dezelfde rechtsmiddelen moeten hebben om toegang te krijgen tot die informatie om naar de rechter te kunnen stappen als er problemen zijn. Die mogelijkheid is er nu niet. Het gaat dus ook om discriminatie onder de Amerikaanse wetgeving. Ik vind het dan te gemakkelijk om te zeggen dat je dan maar niet naar Amerika moet vliegen. Dat is geen optie, ook economisch gezien.

De voorzitter: De praktische discriminatie, namelijk de achterstelling van Nederlandse luchtvaartmaatschappijen en dergelijke waarop mevrouw Van der Laan wijst, is een feit. De poppen zijn pas echt aan het dansen als er een verdenking in de Verenigde Staten is tegen een persoon die vanuit Nederland naar Amerika wil vliegen. Het is al jaar en dag praktijk dat als je naar Amerika

wilt vliegen, je in Nederland op Schiphol zeer zwaar wordt onderzocht voor vertrek. Zo is mij ooit de vraag gesteld: met wie heb je geslapen, heeft die persoon toegang gehad tot uw bagage, met wie heeft u gereisd? Dat zijn al vragen waar je je ongemakkelijk bij voelt. Als het nog verder gaat en er nog meer gegevens worden gevraagd en wij uiteindelijk zullen meewerken aan de verstrekking van die gegevens, dan zijn de gevolgen daarvan op dit moment niet te overzien. Wat nu als het antwoord op de vraag "met wie heb je geslapen?" leidt tot een verdenking aan Amerikaanse zijde waar wij helemaal niets mee kunnen en waarbij u mij op dat moment niet kunt beschermen? Misschien heb ik wel een vriend die correspondeert met iemand die in Irak woont. Zo kun je je allerlei situaties voorstellen waarin dit tot onoverzienbaar grote problemen kan leiden. U zegt dat wij de Nederlandse wet hebben en dat dit de bescherming is die op dit moment wordt geboden, maar de Europese onderhandelingen kunnen toch leiden tot het wijzigen van de Nederlandse wet in die zin, dat de bescherming niet meer goed is geregeld?

Wat ons dus zorgen baart, net als een aantal of misschien wel alle Kamerleden, is dat uw inzet in de Europese onderhandelingen niet gericht is op het stoppen van verruiming van eigen bevoegdheden waar de Verenigde Staten in het kader van terrorismebestrijding op uit zijn. Ik hoop dat u althans een deel van die zorgen kunt wegnemen, want het is wel erg formalistisch om te zeggen "dit is de wet en de Verenigde Staten zien zelf maar wat ze wel of niet doen".

Minister Donner: In een rechtsstaat moet u, als een minister aangeeft wat wel en niet kan binnen het recht, niet zeggen dat dit wel erg formalistisch is. Dat roept een verkeerd beeld op.

Verder wil ik graag reconstrueren hoe wij in deze discussie terecht zijn gekomen. Het gaat niet om de inzet van de Europese Commissie, want ik heb aangegeven dat de Commissie rapporteert aan het Parlement en aan de lidstaten. Daarna is gezegd "dat interesseert ons ook niet, want commissaris Bolkestein heeft gezegd dat toepassing van de privacywetgeving een kwestie van de lidstaten is". Ik heb dus niet

gediscussieerd over de inzet op het vlak van de Unie. Daar heeft de heer Bolkestein gisteren over gerapporteerd en de inzet van de onderhandelingen hierover is, dat het geheel binnen hanteerbare en behoorlijke grenzen moet blijven. Die onderhandelingen voeren wij gezamenlijk, omdat je dan krachtiger staat en beter een vuist kunt maken. Maar goed, dit vond u niet zo interessant, want u wilde weten hoe het ligt met de Nederlandse wetgeving. Zo heeft mevrouw Van der Laan het gezegd. Ik heb daarop uitgelegd wat de positie onder de Nederlandse wetgeving is, waarbij ik de rol van het College Bescherming Persoonsgegevens heb genoemd. Dat college let in de eerste plaats op de handhaving van de regels en in het antwoord aan de heer De Wit heb ik ook aangegeven wat het standpunt van dit college is. Dan is het toch vreemd als daarop wordt gezegd dat dit wel erg formalistisch is. Natuurlijk kijk ook ik met zorg naar dit soort ontwikkelingen, maar daar heeft de Kamer nog minder aan. Wij hebben die zorg ingebracht in de onderhandelingen in de Verenigde Staten, maar de Verenigde Staten gaan tot op zekere hoogte niet zonder aanleiding een bepaalde richting uit. Wij hebben in Nederland nog geen aanslagen gehad van de omvang als in de Verenigde Staten, maar als wij ze in Nederland of in Europa zouden krijgen, zou ik nu niet weten wat wij dan zelf zouden gaan doen. Je mag hopen dat wij dan ons verstand erbij houden. Ik wil daarmee overigens niet zeggen dat de Verenigde Staten dat niet doen, maar ik weet ook niet of de verhalen op dit vlak allemaal kloppen. In ieder geval proberen de Verenigde Staten zich te beschermen door het combineren van heel veel gegevens. Ook wij komen voor de vraag te staan wat nog wel en wat niet meer geoorloofd is in het voorkomen van aanslagen zoals in New York. Ik neem daar nu geen standpunt over in, maar dat is wel de politieke vraag waar wij voor staan en die kan niet afgedaan worden met de opmerking dat wij in rustiger tijden bepaalde grenzen hebben getrokken. De politiek verantwoordelijken zullen opnieuw voor de vraag staan waar de grenzen liggen bij dit soort verschijnselen en waar wij het risico aanvaarden dat er een aanslag van die omvang wordt gepleegd, omdat wij bepaalde andere waarden toch

belangrijker vinden. Dat is niet een waarde van "ik vind dat wij dat niet mogen". Nee, u zegt dan bewust: dit soort informatie mag niet worden gegeven, ook niet als daardoor kan worden voorkomen dat dit soort aanslagen wordt gepleegd. Ik laat de discussie over wat effectief is en wat niet in het midden. Ik schetste zojuist de politieke vraag die aan de orde is. Ik weet niet of het de bedoeling is om die nu uit te discussiëren. Ik geef maar aan dat daar niet zo gemakkelijk overheen kan worden gestapt. Nogmaals de positie is heel eenvoudig: de Nederlandse wet is de Nederlandse wet en Nederlandse luchtvaartmaatschappijen zullen zich er binnen de reikwijdte van die wet aan moeten houden. Dat kan tot consequentie hebben dat reizigers om Amerikaanse luchtvaartmaatschappijen zullen gaan. In het licht daarvan zullen wij moeten overwegen dan wel onze wet aan te passen, dan wel nog effectiever op te treden ten opzichte van de Amerikanen, dan wel iedereen af te raden naar de Verenigde Staten te gaan. Ook die discussie is nu niet aan de orde. Dat zijn de internationale verhoudingen en daaraan kan ik eenzijdig niets veranderen.

Mevrouw **Van der Laan** (D66): Voorzitter. Ik wil de indruk wegemen die de minister toch een beetje wekt dat wij en de andere mensen die dit punt opbrengen niet inzien dat het belangrijk is om bepaalde maatregelen te nemen om terrorisme tegen te gaan. Ik denk dat iedereen dat belang inziet. Veel van de maatregelen van de Amerikanen zijn begrijpelijk. Het gaat om vier concrete punten die onder druk van het Europees Parlement de inzet zijn van de Europese Commissie. In de eerste plaats is dat het doel: wanneer mag je passagiersinformatie hebben? De bedoeling was dat die zou worden verstrekt voor de fight against terrorism, maar de Amerikanen willen de informatie ook voor other serious criminal offenses. Dat gaat dus verder dan alleen de fight against terrorism. Dat gaat ons te ver. In de tweede plaats is de vraag hoeveel data er nodig zijn. De Amerikanen willen 39 verschillende stukken informatie. De Europese Commissie is van mening dat het met minder kan. In de derde plaats is de vraag hoe lang die data worden vastgehouden.

De Amerikanen gingen eerst uit van 50 jaar. Dat is nu onder druk van Europa gelukkig teruggebracht naar 7 jaar, maar de Europese Commissie vindt dat nog steeds te lang. In de vierde plaats moeten, zoals ik al heb opgebracht, de Europeanen de normale rechtsgang hebben. Als dat niet kan voor een Amerikaans hof, zal het toch op een onafhankelijke manier moeten gebeuren. Dit zijn vier zeer concrete punten. Het gaat om de proportionaliteit van de maatregelen. De maatregelen zelf zijn niet in het geding. Dat de VS die hebben genomen, begrijpen wij. Wij steunen de Amerikanen ook in hun streven om terrorisme tegen te gaan. Wij hebben er alle begrip voor, maar de vraag is dus of de maatregelen proportioneel zijn. Ik ben zeer tevreden dat de minister nu, volgens mij voor het eerst, heeft gezegd dat hij ook bezorgd is en dat zijn bezorgdheid aan de Europese Commissie kenbaar wordt gemaakt. Het versterkt natuurlijk de positie van Commissaris Bolkestein tegenover de Amerikanen als hij weet dat hij namens 15 lidstaten kan spreken. Dat is buitengewoon prettig. Graag hoor ik dat ook de Nederlandse regering vindt dat de Europese Commissie zich terecht inzet voor de door mij genoemde vier concrete punten.

De heer **De Wit** (SP): Voorzitter. Het is mijns inziens van belang dat de minister nu duidelijk maakt hoe hij tegenover dit punt staat. De Amerikanen kijken misschien ook wel in Amerika naar de gegevens, maar een belangrijk punt is dat de gegevens in Nederland al door de douane apart worden gezet om aan de betrokken Amerikaanse diensten te leveren. De Amerikanen hebben toegang tot het systeem. Dat betekent dat het leveren van gegevens al in Nederland gebeurt. De vraag is of dit de minister ertoe brengt om te zeggen: wij moeten er duidelijkheid over krijgen hoe het in Nederland gebeurt. Daaraan gekoppeld is mijn vraag of de minister vindt dat onze wetgeving moet worden veranderd omdat de Amerikanen dat vragen. Of zegt de minister: ons uitgangspunt is dat de wet en de Europese richtlijnen het op dit moment niet mogelijk maken, dus kunnen wij niet anders dan zeggen dat wij niet kunnen meewerken aan de oplossing die de Amerikanen voor ogen hebben. Is het standpunt van de minister dat wij moeten afwach-

ten wat de Europese Commissie ons voorschotelt? De inzet van de Europese Commissie is inmiddels duidelijk. Of zegt de minister, net als de regering van Italië doet "wij doen er niet aan mee, want de wetgeving in ons land laat dit niet toe"? Op dit moment is al met die levering van gegevens begonnen, terwijl de onderhandelingen nog niet tot een uitkomst hebben geleid.

De **voorzitter**: De Partij van de Arbeid wil alle actieve medewerking verlenen aan het bestrijden van terrorisme, maar het baart haar wel grote zorgen dat de rechtsbescherming van de Nederlandse onderdanen flinke deuken oploopt tijdens dit proces. Wij zijn voorstander van actieve medewerking, maar daarnaast moeten de eigen burgers wel worden beschermd. Over dit laatste maken wij ons dus zorgen, met name als wij de maatregelen bij elkaar optellen die de minister voorstelt. Dit geldt het verstrekken passagiersgegevens, maar ook de uitlevering van eigen onderdanen aan de Verenigde Staten, het strafbaar stellen van samenspanning, etc. Als wij alles bij elkaar optellen, komen wij tot de conclusie dat de rechtsbescherming deuken oploopt. Dit is onze zorg.

Minister **Donner**: Ik wil proberen om de discussie te ordenen. Aan de ene kant is er de inzet van de Europese Commissie. Die inzet is het resultaat van het overleg met de lidstaten. De Commissie onderhandelt namens de Europese Unie. De Kamer mag ervan uitgaan dat ik de inzet van de Commissie deel, maar ook dat ik, als ik die niet deel, desondanks ben gebonden aan de afspraken die op dat terrein zijn gemaakt. Ik heb al gezegd dat ik ook mijn zorgen heb. Wij moeten nu afwachten wat de uitkomst is van die onderhandelingen. Aan het einde van de rit beslissen de Amerikanen wat zij doen met hun eigen wetgeving. De Kamer zou in het omgekeerde geval niet anders willen; wij stellen toch ook onze eigen wetgeving vast. Wij kunnen het eens zijn met de beslissing van de Amerikanen of niet, maar dit is een kwestie van Amerikaanse wetgeving. Dan kan er een probleem ontstaan, namelijk dat bij de grensoverschrijdende verbindingen luchtvaartmaatschappijen of

personen in de knel komen vanwege de conflicterende rechtsverplichtingen onder de Nederlandse en onder de Amerikaanse wet. Dit probleem kan alleen worden opgelost als een van de twee wetgevers toegeeft. Als dit niet gebeurt, houdt daarmee de grensoverschrijdende verbinding op. De leden kunnen dit formalistisch vinden, maar dit is wat er gebeurt. De heer De Wit vraagt nogmaals naar de situatie in Nederland. Ik heb aangegeven wat de positie van de Nederlandse wet is. Hij verwijst ieder keer naar de situatie onder de Italiaanse wet. Daarmee heb ik niets te maken. Ik heb te maken met de vraag hoe dit in Nederland is geregeld. Er zijn grenzen gesteld aan de verwerking van gegevens en aan het eventueel doorgeven daarvan. De enige vraag die relevant is voor de Nederlandse wetgeving op dit punt, is de vraag in hoeverre een Nederlandse luchtvaartmaatschappij mag meewerken. Dit heeft niets te maken met de douane. Het gaat om gegevens die van luchtvaartmaatschappijen worden gevraagd en om passagiersgegevens. De douane is hier niet in het geding. De vraag is nog gesteld waar de feitelijke overdracht plaatsvindt. Dit is tegenwoordig een kwestie van de vraag waar de telefoonrekening wordt betaald, want de gegevens worden via internet doorgegeven. Dit is eventueel een kwestie van jurisdictie. Verder is het de vraag in hoeverre de Nederlandse wetgeving hierop van toepassing is. Ik heb aangegeven dat dit onder bepaalde omstandigheden eventueel tot gevolg kan hebben dat Nederlandse luchtvaartmaatschappijen niet kunnen meewerken en dan zullen Amerikaanse luchtvaartmaatschappijen meewerken voor die Nederlanders die in de wetenschap wat er gebeurt met hun gegevens, desondanks naar de Verenigde Staten willen reizen. De zorg van mevrouw Albayrak wordt steeds breder. Die zorgen zullen worden besproken in de verschillende kaders die daarvoor bestemd zijn. Ik zeg ook niet dat ik zonder zorgen ben over dit proces. Ik hoop echter te kunnen verdedigen dat een aantal van die maatregelen nodig is. Ik heb het dan niet over de vraag wat de Amerikanen nodig vinden, maar over wat wij zelf nodig vinden. Dat debat moeten wij voeren. Over uitleveringen hebben

wij het debat gevoerd en daarin zijn de standpunten van de Kamer en de regering aangegeven. Op dezelfde manier zullen de brief over terrorisme en de maatregelen in dat kader aan de orde komen. Nogmaals, wij kunnen niet doen alsof er niets veranderd is. Ik geef slechts aan dat wij allemaal naar de grenzen zoeken. De grenzen verschuiven en bespreken moet worden op welk punt die verschuiving moet stoppen. Degene die op een gegeven moment bepaalt wat niet mag, moet dat accepteren, ook als aanslagen daar eventueel mee voorkomen kunnen worden. Die keuze moet gemaakt worden en daar kan de Kamer niet voor weglopen.

De heer **De Wit** (SP): Voorzitter. Welke procedure wordt gevolgd om dit onderwerp af te ronden? Krijgen wij nog een brief van de minister of krijgen wij gegevens naar aanleiding van het verslag aan de delegatie van de heer Bolkestein? Wat is het vervolg voor de Kamer?

Mevrouw **Van der Laan** (D66): Ik doe graag een suggestie. Ik ben van mening dat het buitengewoon belangrijk is dat over dit onderwerp niet alleen wordt gesproken met de minister van Justitie; het raakt ook aan het beleidsterrein van de minister van Verkeer en Waterstaat, vanwege de luchtvaartmaatschappijen, van Binnenlandse Zaken, vanwege de binnenlandse veiligheid, van Economische Zaken, van Buitenlandse Zaken, enz. Ik zie graag een brief van de regering over dit onderwerp, waarbij de tijd is genomen om de verschillende departementen te raadplegen. Die brief hoeft niet voor aanstaande vrijdag de Kamer te bereiken. Op al de gestelde vragen dient in die brief duidelijk antwoord gegeven te worden.

De **voorzitter**: Het lijkt mij goed om dit punt in de eerstvolgende procedurevergadering van de vaste Kamercommissie te agenderen. Dit overleg is niet de juiste plaats om deze discussie te voeren. Ik verzoek mevrouw Van der Laan haar verzoek op papier te zetten en naar de vaste Kamercommissie te sturen zodat de fracties zelf kunnen bepalen of zij al dan niet daarmee instemmen.

Minister **Donner**: Er is sprake van een misverstand. Ik spreek namens de regering. De regering bepaalt wie

namens de regering spreekt. Het aanschrijven van de minister van Verkeer en Waterstaat of van Binnenlandse Zaken zal niet tot een ander antwoord leiden. Ik geef het standpunt van het kabinet en van de regering aan. Ik kan dat op schrift zetten, maar daarmee verandert het niet.

De **voorzitter**: Het is het recht van ieder Kamerlid om ook naar de visie van een andere minister te vragen, bijvoorbeeld ten aanzien van de effecten op het verkeer en op de economie. Dat recht is volledig voorbehouden aan de Kamerleden.

Minister **Donner**: Nee. Leest u het Reglement van orde en de Grondwet erop na.

De **voorzitter**: Ik sluit de vergadering met een woord van dank aan de bewindspersonen en aan degenen die zijn meegekomen ter ondersteuning.

Sluiting 12.02 uur.